

Průvodka

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	<i>Opakování středověké literatury</i>
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_03_06
Pořadí DUMu v sadě	6
Vedoucí skupiny/sady	<i>Jana Sedláčková</i>
Datum vytvoření	<i>09. 03. 2013</i>
Jméno autora	<i>Tereza Zahradníková</i>
E-mail autora	<i>zahradnikova@gymjev.cz</i>
Ročník studia	<i>1. ročník</i>
Přemět nebo tematická oblast	<i>Český jazyk a literatura</i>
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Materiál slouží k opakování evropské a české středověké literatury formou různých cvičení. Je rozdělen do pěti tematických celků. Inovace: mezipředmětové vztahy, využití ICT

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

OPAKOVÁNÍ STŘEDOVĚKÉ LITERATURY

Otestujte si své znalosti !

Evropská kultura

100

200

300

500

Staroslov. písemnictví

100

200

300

500

Latinsky psaná literatura

100

200

300

500

Česky psaná literatura

100

200

300

500

Liter. doby husitské a pohusitské

100

200

300

500

1
2
1
2
1
2
1
2

1

0

0

2

100

Co neplatí o středověké literatuře?

- anonymita autora
- oblíbeným žánrem je tragédie
- cílem literatury je poučovat a vychovávat
- používání symbolů
- obsahová originalita
- alegorická vyjádření a idealizace
- obsah je důležitější než forma

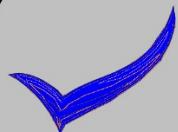
200

Odstraňte pojmy, které se nevztahují k obrázku:

Autor: Kadellar, licence Creative Commons, BY-SA
http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Cath%C3%A9drale_Notre-Dame_de_Paris_-_21.jpg&useolang=cs, licence CC

- Románský sloh
- 14. století
- Inspirace uměním antiky
- Lomený oblouk, pilíře
- Vysoká okna, barevné vitráže
- Masivní zdi
- Katedrály

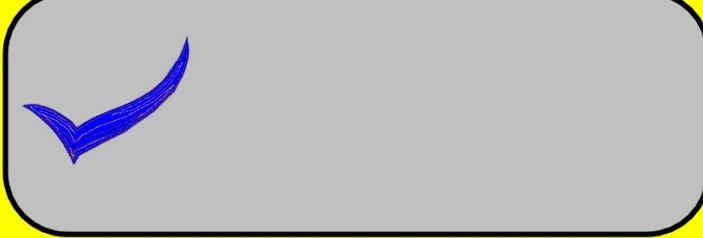

Spojte, co k sobě patří:

- 1) Píseň o Beowulfovi
- 2) Píseň o Nibelunzích
- 3) Píseň o Rolandovi
- 4) Píseň o Cidovi
- 5) Milion
- 6) Alexandreida
- 7) Tristan a Izolda

- A) Francouzský hrdinský epos
- B) Nejstarší epos v národním jazyce
- C) Keltská lidová pověst o lásce a zradě
- D) Hrdinské činy Alexandra Velikého
- E) Princ Siegfried získá bájný poklad
- F) Cestopis
- G) Hlavní hrdina bojuje proti Maurům

500

Rozhodněte, zda následující tvrzení platí:

1. Hlavním myšlenkovým směrem raného středověku byla patristika (učení církevních Otců).
2. V raném středověku měl panovník výhradní postavení ve všech oblastech lidského života.
3. Románský sloh se inspiroval antickým uměním.
4. Středověká literatura čerpala náměty zejména z přírody a běžného života lidí.
5. Legenda patřila k hlavním žánrům duchovní lyriky.
6. Duchovní drama se rozvíjelo v tzv. fraškách, které zobrazovaly zázraky světců či Kristovo utrpení.

ANO NE

ANO NE

ANO NE

ANO NE

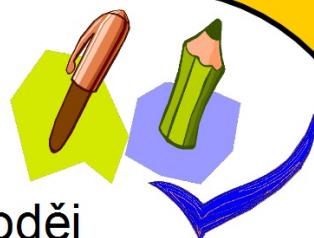
ANO NE

ANO NE

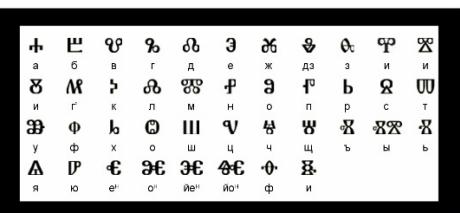

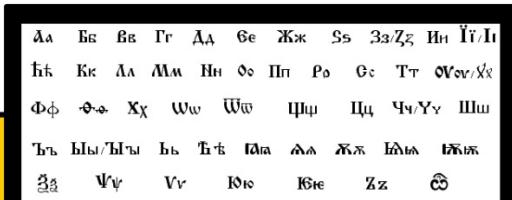
Doplňte vynechané údaje:

Roku [] přichází Konstantin a Metoděj na Velkou Moravu, kam je pozval kníže [], aby zde šířili křesťanství. Ze slovanského nářečí vytvořili jazyk - [] a Konstantin z prvků [] sestavil písmo - []. Později vzniká zjednodušená [], která se stala základem dnešní azбуky.

Autor: Harry, licence Creative Commons, BY-SA,
<http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Glagolica.png&useurllang=cs>, licence CC

http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Early_cyrillic_alphabet_without_explanation.png&useurllang=cs, licence PD

200

Vysvětlete, jak souvisel Sázavský klášter se staroslověnskou kulturou:

Autor: svajcr, licence Creative Commons, BY-SA
http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:100822_Sazava_Klaster_0068.JPG&uselang=cs, licence CC

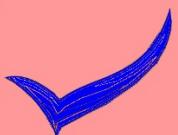

O díle Život Konstantinův platí:

300

- autorem byl sám Konstantin
- jedná se o legendu
- je psáno latinsky
- soustředuje se zejména na působení Konstantina na Velké Moravě
- je stručnější než Život Metodějův
- je psáno složitější formou (metafore, rétorické prvky, citáty z Písma)

500

Přečtěte si ukázku a odpovězte na otázky:

1. Z jakého díla ukázka pochází?
2. Kdo je autorem?
3. Co v ukázce autor zdůrazňuje a proč?

Chci raději pět slov říci
a svým rozumem vyložit,
aby i všichni bratři rozuměli,
než deset tisíc slov nesrozumitelných.
(...)

Nahé jsou všechny národy bez knih
a nemohou zápolit beze zbraně
s protivníkem našich duší,
uchystáné za kořist věčných muk.

(Vzhledem k typu úkolu není uveden zdroj)¹⁾

100

Charakterizujte literaturu (jazykovou situaci)
na území Čech:

- 1) V 10. a v 1. pol. 11. století
- 2) Od 2. pol. 11. stol. do konce 13. stol.

200

Která z následujících děl nepatří k latinsky psané literatuře?

- Kristiánova legenda
- Život sv. Kateřiny
- Kosmova Kronika česká
- Zbraslavská kronika
- Proglas
- Dalimilova kronika
- Alexandreida
- Život Karlův

O Kosmově Kronice české platí:

300

- 1) zachycuje počátky lidstva a české dějiny od příchodu praotce Čecha až do roku 1125
- 2) je psána česky
- 3) je psána veršem
- 4) má vysokou uměleckou úroveň
- 5) vyzdvihuje staroslověnskou vzdělanost
- 6) je cenným historickým dokumentem
- 7) vznikla asi v 10. století
- 8) brzy po svém vzniku se stala známým, často opisovaným dílem, které sloužilo jako předloha pro další zpracování českých dějin

<http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Kosmas.jpg&useurlcache=1&format=original&uselang=cs> licence PD

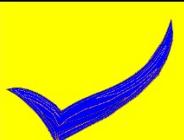
500

Přečtěte si ukázku a odpovězte na otázky:

1. Z jakého díla ukázka pochází?
2. Co víte o životě sv. Ludmily? Kterou část jejího života ukázka zachycuje?
3. Doložte vysokou uměleckou hodnotu textu.

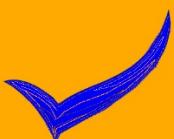
Autor: Michal Mařas, licence Creative Commons, BY
http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Svaty_Vaclav_a_Svata_Ludmila_-_glass_window.jpg&uselang=cs, licence CC

Vysvětlete následující pojmy:

Bohemika
Glosy
Laicizace literatury
Fraška
Alegorie

200

Seřaďte následující díla chronologicky podle doby vzniku (od nejstaršího), určete literární druh a žánr díla:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)

Legenda o sv. Prokopu
Alexandreida

Mastičkář

Svatý Václave, vévodo české země
Podkoní a žák

Hospodine, pomiluj ny
Dalimilova kronika

Rozhodněte, zda následující tvrzení platí:

300

1. Česky psaná literatura se latinské vyrovnala ve 13. st. za vlády Přemyslovců.
2. Dalimilova kronika je nejstarší česky psaná veršovaná kronika.
3. Karel IV. docílil povýšení pražského biskupství na arcibiskupství a založil univerzitu.
4. Život sv. Kateřiny se ve srovnání s Legendou o sv. Prokopu vyznačuje prostším jazykem.
5. Alexandreida je svým zpracováním určena nižší šlechtě (širším čtenářským vrstvám).
6. Česká středověká literatura není žánrově příliš pestrá. Vzniká legenda, epos a kronika.

http://eumedia.w.kimedialibrary.ku/File/KajetanGelnhausekodex/007use1ano=cs_icen_v_Po

ANO NE

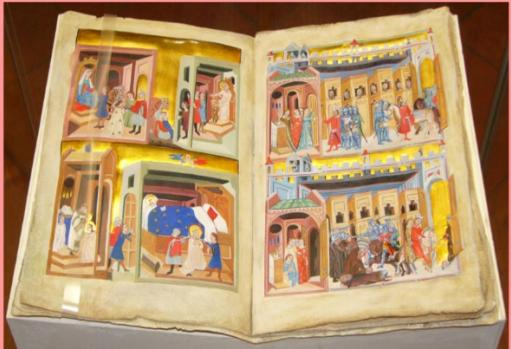
500

Přečtěte si ukázku a odpovězte na otázky:

1. Z jakého díla ukázka pochází?
2. Kdo je autorem?
3. Co v ukázce autor vyjadřuje?
4. Porovnejte toto dílo s Kosmovou Kronikou českou.

Chci žít s českou selkou skrovnou
spíš než s Němkou, s císařovnou.
Pouto krve vždy je silné,
Němka k Čechům sotva přilne.
(...)
Čeleď z Němec, z Němec mistři,
Němkyně je na koni
a mé děti, synci bystří,
německy jen švadroní.

(Vzhledem k typu úkolu není uveden zdroj)³⁾

Autor: Michal Maňas, licence Creative Commons, BY
http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Dalimilova_kronika_parizsky_fragments.jpg&useLang=cs, licence CC

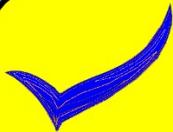

O husitské literatuře neplatí:

100

- počátkem 15. století vznikl první kompletní český překlad Bible
- k hlavním žánrům patří duchovní či bojová píseň, kázání a traktáty
- téměř se neuplatňuje satira
- převažujícím jazykem literatury je latina
- důležitá je srozumitelnost literatury, která je určena pro nejširší lidové vrstvy
- literatura zaujímá aktuální a kritický postoj ke skutečnosti

200

Spojte, co k sobě patří.

Vysvětlete, kdo byli Husovi předchůdci.

- 1) Konrád Waldhauser
- 2) Jan Milíč z Kroměříže
- 3) Matěj z Janova
- 4) Tomáš Štítný ze Štítného

- A) Knížky šestery o obecných věcech křesťanských
- B) latinské teologické spisy
- C) vyzývá bohaté k pomoci chudým
- D) kázání o Bibli, která je nadřazena církevním autoritám

Autor: Yair Haklai, licence Creative Commons, BY-SA
http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Bett%C3%A9%C3%A1_kaple-Prague.jpg&useolang=cs, licence CC

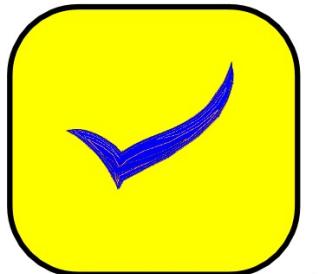

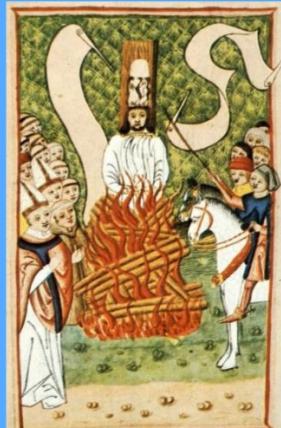
300

Co víte o Mistru Janu Husovi?

- 1) O jeho životě
- 2) O jeho myšlenkách
- 3) O jeho díle

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Hus.jpg?uselang=cs, licence PD

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Hus_at_the_Stake.jpg?uselang=cs, licence PD

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Hus_Council_of_Constance.jpg?uselang=cs, licence PD

500

Doplňte údaje k následujícím pojмům:

Traktát

Jistebnický kancionál

Husitská kronika

Literatura doby pohusitské

http://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=Kancion%C4%8D_Jistebnick%C4%9B&oldid=500, licence PD

Poznámky k ukázkám:

Strana 12

¹⁾Vašica, J.: Literární památky epochy velkomoravské 863-885. Praha: Lidová demokracie 1966, str. 104 - 105.

Strana 16

²⁾Ludvíkovský, J.: Kristiánova legenda. Praha: Nakladatelství Vyšehrad 1978, str. 37.

Strana 20

³⁾Krčmová, M., Vrbová, H.: Kronika tak řečeného Dalimila. Praha: Nakladatelství Svoboda 1977, str. 74.

Seznam pramenů a literatury:

- Bláhová, R., Chvalovská, E., Polášková, T., Slepíčka, P., Srnská, K.: Literatura pro 1. ročník středních škol, učebnice. Brno: Didaktis 2008. ISBN 978-80-7358-115-2.
- Polášková, T., Milotová, D., Dvořáková, Z.: Literatura - přehled středoškolského učiva, edice Maturita. Třebíč: Nakladatelství VYUKA.CZ 2012. ISBN 80-902571-6-X.

Strana 12 - ukázka

Vašica, J.: Literární památky epochy velkomoravské 863-885. Praha: Lidová demokracie 1966. 33-186-65.

Strana 16 - ukázka

Ludvíkovský, J.: Kristiánova legenda. Praha: Nakladatelství Vyšehrad 1978. 33-508-78.

Strana 20 - ukázka

Krčmová, M., Vrbová, H.: Kronika tak řečeného Dalimila. Praha: Nakladatelství Svoboda 1977. 25-031-77.

Seznam obrázků:

Strana 6

Notre-Dame:

autor: Kadellar, licence Creative Commons, BY-SA, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cath%C3%A9drale_Notre-Dame_de_Paris_-21.jpg?uselang=cs, licence CC (cit. 2013-03-08)

Strana 9

Hlaholice:

autor: Harry, licence Creative Commons, BY-SA, <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Glagolica.png?uselang=cs>, licence CC (cit. 2013-03-08)

Cyrilice:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Early_cyrilic_alphabet_without_explenation.png?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-03-08)

Strana 10

Sázavský klášter:

autor: svajcr, licence Creative Commons, BY-SA, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:100822_Sazava_Klaster_0068.JPG?uselang=cs, licence CC (cit. 2013-03-08)

Strana 15

Kosmas:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosmas.jpg?uselang=cs>, licence PD (cit. 2013-03-08)

Strana 16

Sv. Václav a sv. Ludmila:

autor: Michal Mañas, licence Creative Commons, BY, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Svaty_Vaclav_a_Svata_Ludmila_glass_window.jpg?uselang=cs, licence CC (cit. 2013-03-08)

Strana 19

Karel IV.:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kaja4Geinhausenkodex.jpg?uselang=cs>, licence PD (cit. 2013-03-08)

Strana 20

Dalimilova kronika:

autor: Michal Mañas, licence Creative Commons, BY, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dalimilova_kronika_parizsky_fragment.jpg?uselang=cs, licence CC (cit. 2013-03-08)

Strana 22

Betlémská kaple:

autor: Yair Haklai, licence Creative Commons, BY-SA, http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bet%C3%A9msk%C3%A1_kaple-Prague.jpg?uselang=cs, licence CC (cit. 2013-03-08)

Strana 23

Mistr Jan Hus:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Hus.jpg?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-03-08)

Upálení M. Jana Husa:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Hus_at_the_Stake.jpg?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-03-08)

Kostnický koncil:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Hus-Council_of_Constance.jpg?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-03-08)

Strana 24

Jistebnický kancionál:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kancional_Jistebnický.jpg?uselang=cs, licence PD (cit. 2013-03-08)

Seznam odkazů:

Strana 23

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Hus

Všechny další objekty použité v tomto výukovém materiálu jsou z databáze SW ActivInspire společnosti Promethean.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA.